

EP'en «Deilig er den himmel blå» med Volve Vokal: Refleksjon i et kunstnerisk utviklingsarbeid

Av Gro Espedal

© Gro Espedal

FLKI

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Høgskulen på Vestlandet

2023

HVL-notat frå Høgskulen på Vestlandet nr. 7 i 2023.

ISBN: 978-82-8461-040-5

ISSN nr er 2703-710X

Utgjeingar i serien vert publiserte under Creative Commons 4.0. og kan fritt distribuerast, remixast osv. så sant opphavspersonane vert krediterte etter opphavsrettslege reglar.
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Sammendrag

Denne kunstneriske refleksjonen tar for seg en konkret kunstproduksjon i ensemblet Volve Vokal – en EP med tittelen: «Deilig er den himmel blå». Utgivelsen ble publisert i desember 2021 og består av fem korstykker, alle a cappella. Jeg er selv dirigent i og grunnlegger av ensemblet og har ledet arbeidet med innspilling og utgivelse. I denne teksten vil jeg legge fram publikasjonen og beskrive deler av arbeidet med produktet og ensemblet. Jeg vil samtidig også forsøke å vise hvordan en refleksjonstekst knyttet til en innspilling kan gi relevante innsikter for lærerutdanning innen fagdisiplinene musikk og pedagogikk. Et spørsmål jeg har med meg inn i teksten er: Hvordan kan refleksjoner i en kunstproduksjon gi innsikter i kunstneriske og pedagogiske prosesser og bringe relevante bidrag for musikkpedagogikk og lærerutdanning?

I teksten er det både den konkrete EP'en «Deilig er den Himmel blå» (kunstproduksjonen) og arbeidet med ensemblet (praksisen) som er gjenstand for min refleksjon. Hensikten er altså primært å reflektere rundt deler av arbeidet med en kunstproduksjon og gjennom dette gi noen innblikk inn i en korpraksis. Med dette som utgangspunkt vil jeg forsøke å komponere en tekst som bidrag til kunstnerisk forskning/utviklingsarbeid.

EMNEORD: [musikk, kor, lærerutdanning, innspilling, vokalensemble, pedagogikk]

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
EP'en «Deilig er den himmel blå» med Volve Vokal: Refleksjon i et kunstnerisk utviklingsarbeid	5
Kunstnerisk forskning og forskingsformer	7
Kunstproduksjon og refleksjoner i prosessen	9
Innspillinger av stykkene: Kling no klokka, Mitt hjerte alltid vanker	11
og Sidrabiņa lietišķā lija.....	11
Nykomposisjonen «Deilig er den Himmel blå»	13
Nytt arrangement «This little babe»	14
Etikk	16
Kunstnerisk utviklingsarbeid og relevans for lærerutdanning	18
Litteratur.....	21

EP'en «Deilig er den himmel blå» med Volve Vokal: Refleksjon i et kunstnerisk utviklingsarbeid

Refleksjonsteksten tar for seg en konkret kunstproduksjon i ensemblet Volve Vokal – en EP med tittelen: «Deilig er den himmel blå». I denne teksten vil jeg vise fram publikasjonen og beskrive deler av arbeidet med produktet og ensemblet. Jeg vil samtidig forsøke å vise hvordan en slik refleksjon kan gi relevante innsikter for lærerutdanning innen fagdisiplinene musikk og pedagogikk. Et spørsmål jeg har med meg inn i teksten er: Hvordan kan refleksjoner i en kunstproduksjon gi innsikter i kunstneriske og pedagogiske prosesser og bringe relevante bidrag for musikkpedagogikk og lærerutdanning?

Skribenten, jeg-personen i teksten, er selv initiativtaker til og dirigent i ensemblet Volve Vokal og har vært kunstnerisk leder i arbeidet med repertoarvalg, øving og innspilling. Jeg er utdannet dirigent og musikkpedagog (Høgskolen i Bergen, Griegakademiet, UIB) og har virket som utøvende dirigent og musikkpedagog siden 1995. Jeg har også en phd innenfor pedagogikk og utdanningsvitenskap (Espedal, 2017) og ble i 2016 tilsatt som lærerutdanner/førsteamanuensis ved Høgskulen på Vestlandet. Jeg viser til dette fordi det pedagogiske og akademiske arbeidet har innvirkning på min praksis som dirigent og mine refleksjoner i det kunstneriske arbeidet.

Menneskene som levendegjør musikken i ep'en er sangerne i ensemblet «Volve Vokal». Ettersom det er mennesker som utgjør «instrumentet» i denne sammenhengen og dermed – sammen med den komponerte musikken – utgjør vesentlige deler av materialet, vil jeg også vie noe plass til ensemblet og reflektere rundt sider ved min pedagogiske praksis som dirigent. Volve Vokal har siden starten i 2006 hatt høye kunstneriske ambisjoner og har markert seg som et ensemble på høyt nivå. Som eneste kor på Sør-Vestlandet mottar

koret driftsmidler for «kor på særlig høyt nivå» fra kulturdepartementet og får «elitekormidler» fra Bergen kommune. Volve Vokal har som mål å være et innovativt ensemble, og samtidig holde et høyt kunstnerisk nivå. Ensemblet søker hele tiden å utvide de visuelle og musikalske grensene for hva et kor kan være, og fokuserer på norsk samtidsmusikk (<http://www.volvevokal.no>). Jeg startet opprinnelig ensemblet med et mål om å utforske hva et kor og en korkonsert kunne være. Navnet Volve Vokal konstruerte jeg ut fra en ide om at ensemblet skal ha en fot i den norske og nordiske tradisjonen, samtidig som vi ser framover. Volven er spåkvinnen i Voluspå; den som ser både fortid, framtid og nåtid. Mellom fortid og fremtid er vi i nåtiden, og det er alltid øyeblikket vi søker å fange vårt publikum inn i. Jeg forklarer dette i et intervju med NRKTV: <https://tv.nrk.no/serie/eurovision-choir-2019/2019/MKTV22000119/avspiller>

Koret ledes i dag av et kunstnerisk team, foruten meg som er kunstnerisk leder og dirigent, består teamet av Hild Cecilie Vang (dramapedagog/visuell leder) og Thea Meidell Skjule (dirigent). Både Vang og Skjule har begge vært, og er fortsatt, sangere i koret, og de har en viktig rolle i produksjonen av ep'en, Skjule er dirigent på ett av de fem stykkene på ep'en (Sudrabina), mens Vang har hatt ansvar for det visuelle arbeidet, som coverart (laget av kunster Silje Molland) og arbeid med regi på musikkvideo til ett av stykkene (This little Babe) sammen med Jens Kristian Rimeau.

I teksten er det både den konkrete EP'en «Deilig er den Himmel blå» (kunstproduksjonen) og arbeidet med ensemblet (praksisen) som er gjenstand for min refleksjon. Hensikten er altså primært å reflektere rundt deler av arbeidet med en kunstproduksjon og gjennom dette gi noen innblikk inn i en korpraksis. Med dette som utgangspunkt vil jeg forsøke å komponere en tekst som bidrag til kunstnerisk forskning/utviklingsarbeid.

Kunstnerisk forskning og forskningsformer

I kunstnerisk utviklingsarbeid har selve kunstproduktet en sentral posisjon i forskingen (f.eks. Borgdorff 2012, Mäkelä, 2007). I følge Mäkelä er det vi bringer fram som kunnskapsproduksjon i kunstnerisk forskning, innbakt i selve prosessen med å skape noe, og denne kunnskapen kan komme til live gjennom refleksjon rundt skapelsesprosessen. (Mäkelä, 2007, s. 157). I kunstnerisk forskning står kunsten helt sentralt, men kunstnerisk forskning er noe mer enn kunstnerisk produksjon. For at noe skal kvalifisere som forskning kreves at noe, f.eks. et forsøk eller en undersøkelse, gjennomføres. Videre må dette *noe* dokumenteres og formidles på et vis. Mange akademiske tekster følger en IMROD-struktur når forskning skal formidles. Denne strukturen kan være effektiv og oversiktlig for å vise fram forskningsresultater (Lossius, 2020). Innenfor kunstnerisk forskning utvikles andre tilnærminger til formidling av forskning, der forskning og formidling i større grad ses på som to sider av samme sak, og der framlegging av funn og diskusjon av resultater kan erstattes av en refleksjon (f.eks. Lossius, 2020, Nyrnes, 2006). En skriftlig refleksjon innebærer et mer systematisk språk, som kan bidra til å kategorisere og strukturere og avdekke nye sider ved selve det kunstneriske arbeidet (Nyrnes, 2006, s. 16). I den videre teksten her skal jeg gjøre nettopp det, reflektere verbalspråklig rundt et konkret kunstnerisk arbeid. Før jeg går inn på egen praksis, prosess og produksjon vil jeg kort forsøke å plassere min praksis inn mot kunstbaserte forskningsformer.

I følge Bresler (2013) er en forutsetning for å kunne forske at en kan løsrive seg fra det som er nært – sin egen praksis og lidenskap – for å kunne se nye sider ved sin utøving og kunstproduksjon (Bresler, 2013, s.45). Når jeg her skal skrive om noe som er så nært som mitt eget kunstneriske virke har det vært produktivt å lese tekster knyttet til kunstbasert forskning for å få noe distanse til, og ikke minst, kunne plassere eget arbeid inn mot forskningsformene. Hos Vist (2015) blir kunstbaserte forskningsformer presentert som et

paraplybegrep som strekker seg fra arts-informed, via aesthetically based, Eisners – arts-based Research og A/r/tography til Artistic Research. Art-based Research brukes her både som en samlebetegnelse for de ulike kunstbaserte forskingsformene, og som én forskingsform knyttet til Eisner; «Eisners' Art-Based Research». Spekteret av forskingsformene går fra større til mindre distanse til kunsten, der Artistic Research er det som er tettest på den utøvende kunsten/kunstverket. Som utøvende dirigent og musikkpedagog kjenner jeg umiddelbart størst slektskap til de to formene av kunstbasert forskning som er tettest på det kunstneriske, men som prøvende utøver mot feltet kunstbasert forskning, opplever jeg at Barone og Eisner (2012) løfter fram relevante perspektiver for meg som lærerutdanner. For Barone og Eisner er det ikke bare kunsten i seg selv som skal legitimeres som forskning, poenget er like mye det potensialet som ligger i kunstformene for å gi ny eller annen innsikt også på andre områder enn kunstfeltet (2012, s.166).

I viften over forskningsformene som Vist (2015) trekker opp, plasseres Artistic Research som tettest på selve kunsten. Dette gir mening når en tenker at ideene her legitimerer den utøvende kunstproduksjonen i seg selv (Borgdorff, 2012) slik at det å produsere kunst kan finne sin plass innenfor forskning. I denne sammenhengen er kunstproduktet i seg selv selvstendig og offentlig publisert produkt, og i lys av perspektivene til Mekela (2007) og Rasmussen (2014) kan refleksjoner rundt kunstprosessene også bringe inn kunnskap som er relevant i flere sammenhenger, i dette tilfellet lærerutdanning og musikkpedagogikk. Et sentralt mål i kunstbasert forskning er å utvide måter en kan forske på, (Barone & Eisner, 2012) og dette ligger som begrunnelse for min skriftliggjøring i deler av min kunstproduksjon og prosess.

Kunstproduksjon og refleksjoner i prosessen

I den følgende teksten vil jeg presentere produksjonen «EP'en Deilig er den himmel blå» og reflektere i utvalgte deler av prosessen. På mange måter representerer en slik julesamling noe utypisk for Volve Vokal. Som ensemble er vi også opptatt av å utforske konsertformatet og skape helhetlige forestillinger, et fokus for arbeidet med koret som ikke så til stede på samme måte når vi skal låse fast lyd i et ep-format. Vi har generelt gjort få innspillinger og dette er første gang vi spiller inn jule- eller vinterstykker. Som nevnt over ble Volve Vokal utformet fra en ide om at ensemblet skal ha en fot i den norske og nordiske tradisjonen, samtidig som vi ser framover. Denne tanken om øyeblikket utfordres når det gjelder en innspilling, og jeg har som dirigent et noe ambivalent forhold til det å spille inn og «låse musikk» og som har gjort at vi har relativt få innspillinger til tross for våre 17 år som ensemble. Et annet poeng er at ensemblet er svært opptatt av det visuelle, det fysiske nærværet og det romlige ved musikken, som ikke kommer til sin rett i et lydspor, der kroppene er tatt bort. Når det er sagt, har vi erfart at det er viktig å være til stede med skikkelige innspillinger på de ulike strømmetjenestene for musikk. En annen bakgrunn for innspillingen var at koronapandemien i 2020 og 2021 førte til flere avlyste konserter for vår del, og vi fikk behov for å nå ut med musikk på måter vi i større grad kunne kontrollere. I forlengelsen av dette finnes også en annen stor fordel med innspillinger: vi når langt flere enn dem vi møter i våre egne konserter og forestillinger. Dette albumet har blitt streamet i Norge, USA, Tyskland, Australia, UK, Sveits, Finland og Lativa med flere (Kilde: Plateselskapet FTPRecords/v Hjelmbrække Music).

Ep-en «Deilig er den Himmel blå» ble utgitt i desember i 2021, på selskapet FTPRecords med Jens Kristian Rimau som teknisk produsent, og coverart ved Silje Marie Molland. Innspillingen er gjort i Foldnes Kirke, i september 2021. Vedlagt lenke til Spotify:

<https://open.spotify.com/album/1aO6G1RHwFweYiWlgUDmEZ>

Samlingen «Deilig er den himmel blå» består av fem korstykker, alle a cappella:

- Mitt hjerte alltid vanker, trad juletone fra Nordmøre, arr: Henning Sommerro
- This little babe, Benjamin Britten, vokalarr: Gro Espedal
- Deilig er den himmel blå: Irene Adolfsen
- Sudrabinja Lietins Lija, arr: Selga Mence
- Kling no klokka, trad, arr: Egil Hovland

To av stykkene er helt nye; Deilig er den Himmel blå, som var et bestillingsverk til denne samlingen, komponert av Irene Adolfsen Wenæs. «This little Babe», er ett nytt arrangement av Benjamin Brittens stykke med samme navn. De tre øvrige stykkene i samlingen finnes som utgitte noter og to av stykkene har vært utgitt som innspillinger tidligere. Hensikten med disse stykkene handler om å plassere seg inn i en korttradisjon og sette de nye stykkene inn i en sammenheng. Jeg vier her mest plass til de to nykomposisjonene, men vil først knytte noen ord til de tre øvrige stykkene.

Innspillinger av stykkene: Kling no klokka, Mitt hjerte alltid vanker

og Sidrabiņa lietišķā lija

På samme måte som i annen forskning må en bygge troverdighet gjennom å dokumentere kunnskap innen et fagområde før og sammen med sitt originale bidrag. Det en bringer inn av originalitet ses i sammenheng med den fagkunnskapen og forståelsen som rammer inn det originale bidraget. Vi har valgt å gjøre nyinnspillinger av «Kling no klokka» og «Mitt hjerte alltid vanker». Stykkene forteller noe om hva for sjanger Volve Vokal ønsker å identifisere seg med, der vi har fokus også på tradisjonell norsk musikk, i nyere arrangement for kor. I tillegg dokumenterer stykkene at ensemblet plasserer seg på et visst teknisk nivå som ensemble og viser hvordan vi tolker sjangeren når det gjelder klangideal og frasering. Det at vi gjør tradisjonelle stykker i nye arrangementer henger også sammen med ideen som var utgangspunktet da jeg startet opp ensemblet Volve Vokal. På samme tid som vi i ensemblet ønsker å bringe ny musikk til live og være nyskapende, ønsker jeg også lede et ensemble med høyt kunstnerisk nivå ut fra en ide om hva som er «bra» basert på mine oppfatninger som klassisk skolert og utdannet musikkpedagog og kordirigent.

«Kling, no klokka» i Egil Hovland sitt arrangement er mye brukt av norske kor (f.eks: Det Norske Jentekor, Voci Nobili, KSS, Bærum Pikekor, osv, se Spotify). Stykket har fått sin plass i denne samlingen fordi den representerer en sjanger som står sentralt hos ensemblet. Dette stykket kan ses på nærest som et «pliktnummer» i julerepertoaret for damekor, da det har sine klare krav til klang og frasering, balanse og teknikk. Nærheten og kjennskapen til faget og korfeltet virker i meg hele tiden og gjør at jeg ikke tar så store sprang vekk fra det aksepterte, og sørger for at koret beholder sin troverdighet i miljøet, noe som kan knyttes til den kjennskapen til kunstformen som Rasmussen (2014) og Mäkelä (2007) vektlegger. Stykket har også en spesiell plass i ensemblets historie, det ble framført på vår første julekonsert og har som eneste stykke blitt framført hver jul

siden korets oppstart i 2006.

<https://open.spotify.com/track/53DNPmK5QcOioSsEy5v4bW?si=48b7d12ec3184ba2>

Basert på erfaringene fra vårt plateselskap kan det også se ut til at kjente stykker har en betydning når det gjelder markedsføring eller spredning av musikk. Kanskje flere søker etter titler de har hørt om i stedet for noe ukjent? Som jeg har vært inne på, er det viktig for koret å ha røttene i det tradisjonelle norske, men gjennomgående i våre konserter og utgivelser er også at vi ønsker å vise musikk som ikke er så kjent. Denne ideen ivaretar vi med stykket «Mitt hjerte alltid vanker»:

<https://open.spotify.com/track/7fPAGxUnWakfX2sAjy2dCp?si=b04c41d5f7694fb8>

Vi framfører her ikke den meste kjente melodien til teksten, men gjør en folketone i et arrangement av Sommerro. Stykket er hentet fra samlingen «Juletonar frå Nordmøre». Teksten er kjent, musikken er ikke så kjent, men er heller ikke nykomponert. Stykket får på den måten sin plass i samlingen nettopp fordi det på et vis binder sammen velkjente «Kling no klokka» (kjent tekst og musikk) og «Deilig er den Himmel blå» (kjent tekst og ny musikk).

Den tredje av innspillingene, Sidrabiņa lietišķīja, (Sølvregnet falt) skiller seg ut fra «Kling no, klokka» og «Mitt hjerte alltid vanker» ved at det her ikke er snakk om norsk tradisjonell folkemusikk. Vi presenterer her en latvisk folketone i nytt korarrangement:

<https://open.spotify.com/track/5bbvJXS7mh5o8RbfsjsVh5?si=de92e66589904221>

Stykket er etter våre undersøkelser ikke tidligere gitt ut som korarrangement. Da vi valgte å spille inn stykket «Sudrabina» handlet det om at stykket fanget vår oppmerksomhet gjennom selve partituret, og at vi mente stykket kledde oss som ensemble. Det var Thea Skjule, som dirigerer dette stykket på innspillingen, som oppdaget det da hun gjennomgikk en rekke nedskrevne stykker for SSAA. Vi opplevde at stykket var litt annerledes enn andre julestykker vi hadde på repertoaret, og det ga en ønsket kontrast i utgivelsen. En annen og viktig grunn var at denne bearbejdede versjonen av folketonen, ikke finnes innspilt av noen andre – så vidt vi har klart å finne

ut gjennom søk på Spotify, Google og Youtube. (Det finnes innspilt i versjon med sang og instrumentalarrangement, nokså annerledes.)

Nykomposisjonen «Deilig er den Himmel blå»

Stykket «Deilig er den Himmel blå» er skrevet til Volve Vokal som et bestillingsverk av komponisten Irene Adolfsen.

<https://open.spotify.com/album/1aO6G1RHwFweYiWlgUDmEZ>. Vi ønsket å gjøre et helt nytt stykke når vi skulle spille inn en julesamling. Etter diskusjoner i kunstnerisk team kom vi raskt fram til at vi ønsket å spørre Irene Adolfsen Wenæs. Adolfsen Wenæs er en lokal komponist vi har god erfaring med fra tidligere (vi har for eksempel urfremført hennes stykke «Hesteveise» i 2021). Komponisten fikk stor frihet i komposisjonen. Vi hadde i utgangspunktet ingen krav i vår «bestilling» annet enn at stykket skulle tematisk passe inn i en julesamling, og tema derfor burde kunne knyttes til vinter eller jul. Rent musikalsk ønsket vi et tonespråk i retning av «Hesteveise», og ba henne komme med forslag til noe hun kunne tenke seg å arbeide med. Som komponist selv har jeg erfaring med at arbeid er kjekkere når en får en ide som gir energi og en kan forfølge, og jeg tenkte at det var viktig at det ikke «bare» ble et bestillingsverk. Adolfsen Wenæs takket umiddelbart ja, og i løpet av få dager sendte hun meg skisser på tre ulike ideer. Vi landet på at vi ville gå for nykomponert musikk til «Deilig er den himmel blå». Viktige grunner til valget var at stykket passet best inn i vårt juletema og at vi likte ideen om ny musikk til kjent og tradisjonell tekst. For min opplever jeg at tekster jeg har hørt utallige ganger etter hvert bare blir ord som står etter hverandre i en rekke, særlig tekster jeg har hørt siden jeg var barn. Når ordene kommer i ny innpakning, f.eks i en nykomposisjon blir også setningene nye for meg og jeg oppdager ofte ny mening. Det tradisjonelle i ny drakt klinger også godt sammen med grunnideen i ensemblet, om volven i fortid, framtid og samtid.

Jeg ble engasjert av flere av de musikalske ideene til Adolfsen Wenæs. Hun ville gjøre stykket med ulik melodi på hvert vers, der den første melodien ble gjentatt gjennom stykket. Hun opplevde at teksten hadde mye driv som inviterte til variasjoner. I tillegg ville hun rote det til med det hun betegnet som «*stygge akkorder (...) slik at det ikke blir for vakkert/ikke ligner for mye på filmmusikk om verdensrommet*» (Adolfsen Wenæs, epost 11.02.2021). Hun viste også til hvordan hun ville leke med rytmikk, polyfoni og glissando gjennom partiturutdrag. Komponisten var imøtekommende og sa at vi gjerne måtte komme med innspill og at hun kunne gjøre endringer dersom noe ikke fungerte. Jeg kom med innspill, mest som angikk uklarheter på tekst, og ev fordelinger av stemmer innad i stemmegruppene. Etter et par uker sendte komponisten et par introforslag til stykket, som et tillegg til det vi allerede hadde fått, her endret dermed noten seg, og enn så lenge finnes det ikke en note som har både intro og øvrig stykke på, som en fullendt note. Som dirigent setter jeg pris på at vi gir ut musikk som ennå ikke finnes som et helt ferdig nedskrevet stykke.

Nytt arrangement «This little babe»

Dette stykket er et nytt korarrangement bygget på Benjamin Brittens originalkomposisjon This little Babe fra samlingen “A Ceremony of Carols”, Op 28, 1942 (Carpenter, 1992). Brittens originalkomposisjon er for harpe og kor, i dette arrangementet har jeg skrevet om harpestemmen i ett opptil 11-stemmig vokalarrangement. Arrangementet har fått godkjenning fra «The Britten Estate» som forvalter rettighetene til Benjamin Brittens musikk, (<https://brittenpearsarts.org/about-us>) som er et krav for å få publisere stykket.

Dette stykket har hatt en spesiell plass hos meg siden det grep meg voldsomt da jeg sang det som barnekorist for 35 år siden. Jeg skrev første utkast til korarrangementet i 2001, men det var først i forbindelse med utgivelsen at vi satte i gang prosessen med å få rettighetene til å fullføre arrangementet, slik at vi kunne spille det inn og bruke det i offisielle sammenhenger. Stykket er tonalt nokså likt Brittens originalkomposisjon, og

hovedforskjellen er at det er stemmene som gjør alt, både det rytmiske, harmoniske og melodiene/tekstene. Dette fører med seg andre løsninger, for eksempel har sangerne ord eller tekst på alle toner, jeg bruker noe mer bunn enn originalarrangementet for kontrast mellom akkompagnementstemmer og hovedmelodiene, og den lyseste tonen i harpen bare anes som en overtone i koret i stedet for at den synges konkret av en sanger. For at stykket skal fungere som en vokalkomposisjon er det også et senere tempo, slik at det blir mer sangbart og rom for pust, og større variasjon i tempi mellom delene. Dette stykket har på et vis faktisk fått noen fagfellevurderinger; vi framførte stykket under konkurransen Grieg International Choir Festival 2022 med internasjonalt dommerpanel. Dommeren fra Sverige var uenig i tempi og mente at Britten hadde angitt et raskere tempo: «*to me Britten wrote a faster tempo for this little babe???*» (Sofia Söderberg, 18.06.2022) mens den engelske dommeren skrev: «*A pragmatic tempo for the Britten – I loved your arrangement*» (Katie Thomas, 18.06.2022) Jeg legger til at tross uenigheter vurderte et samlet dommerpanel vår opptreden til seier i konkurransen, så en viss fagfellegodkjenning må vi ha fått.

This little Babe er det stykket som har flest internasjonale streams fra samlingen. Det er et svært kjent stykke, og mange korister over hele verden har et forhold til dette stykket. Ensemblet har også spilt inn en musikkvideo med stykket med Jens Kristian Rimau og Hild Cecilie Vang som regissører. Se lenke til video: https://www.youtube.com/watch?v=xZi-Q_wBZ7Y Lydsporet er fra innspillingen i Foldnes Kirke.

Etikk

Ensemblet Volve Vokal er ikke skapt ut fra et ønske om å forske i den forstand at arbeidet skal dokumenteres skriftlig og fagfellevalueres, men ut fra et ønske om å skape korkunst også for å utforske – gjennom kunstproduksjonen – hva kor og korkonserter kan være. Vi utforsker altså gjennom mye av det kunstneriske arbeidet hva som er rammene for et kor (det er ikke hovedhensikten i den aktuelle juleEP'en, men i det øvrige arbeidet er utforskningen av korformatet en sentral del av vår virksomhet (se for eksempel <https://www.youtube.com/watch?v=ojD4RBa98HA> eller

<https://www.youtube.com/watch?v=2nvVpxPsBAY>

Ut over vår egen utøvende utforskning vet ensemblet godt at jeg er opptatt av forskning og formidling, og ensemblet har tidligere bidratt som en vesentlig av forskningsforestillingen: «om å komponere I» (Landås, HIB, 2015) som omhandlet verket «I» komponert av Tine Grieg Viig, de har vært med i et utforskningsprosjekt knyttet til vurderinger i korkonkurranser (verket Habitus, av Gro Espedal, urframført under «Grieg International Choir Festival, 2009), og laget bidrag til forskningskonferansen «Exploring visual words in education» (https://issuu.com/hvl_no/docs/exploring_visual_worlds_of_education_7_)

Denne teksten omhandler et offentlig publisert produkt, der flere personer er navngitte. Jeg kan derfor ikke anonymisere nøkkelpersoner som f.eks. komponist og meddirigent. I forbindelse med denne refleksjonsteksten har jeg innhentet tillatelse fra både styret i koret og fra meddirigent Meidell Skjule, der de er orientert både om teksten, innhold og konteksten. Selve publikasjonen, samt videoen med «This little Babe» er offentlig tilgjengelig, ettersom det allerede er publisert materiale. Jeg har også fått tillatelser fra komponist Adolfsen Wenæs som har godkjent teksten som omhandler hennes komposisjon. Det er mange involverte i en produksjon av et album eller en ep. Jeg har av plasshensyn i denne teksten ikke beskrevet mitt samarbeid med teknisk produsent Jens Kristian Rimeu og plateselskapet FTPRecords. Det er også lagt ned uvurderlig arbeid fra

styret når det gjelder søknader om finansiering og teknisk logistikk/arbeid knyttet til å få 30 sangere til å prestere på topp i løpet av noen dager og i sin fritid.

Ut over etiske aspekter knyttet til personvern ligger det også etikk knyttet til kunsten, og kunstverket versus menneskene som utøver det. Hvor fri kan en dirigent være i møte med et tidligere utgitt verk eller overfor en komponist som leverer et arbeid? Disse spørsmålene virker i meg når jeg arbeider med tidligere utgitt musikk og med nykomposisjoner. Måten jeg som dirigent nærmer meg dette på henger sammen med mitt grunnleggende kunstsyn. Gjennom min klassiske skoleing har jeg vært innkapslet inn i et syn der rådende ide er at musikken er skapt og gitt av en komponist som et fullendt verk, og som dirigent skal en forsøke å få ensemblet til å nå det fullendte verket. Dette kan knyttes til et idealistisk perspektiv, slik en finner hos Platon (Abeles/Hoffer/Klotman, 1984). Som forsker har jeg arbeidet med teorier som utfordrer en idealistisk tilnærming, og i arbeidet med EP'en beveget jeg meg mellom ulike posisjoner. I «Kling no klokka» og «Mitt hjerte» holder jeg meg tett til komposisjonene slik de er skrevet, mens i de nye stykkene tar jeg meg til dels store friheter. (Jeg tangerer her store grunnleggende kunstfaglige spørsmål, som jeg av plasshensyn ikke kan gå videre inn på i denne refleksjonsteksten.)

Kunstnerisk utviklingsarbeid og relevans for lærerutdanning

Borgdorff (2012) skriver at det er enighet om at noe er forskning når en original studie legges fram for utvikling av kunnskap og forståelse innen et gitt fagfelt. Prosessen og funnene må kunne dokumenteres og formidles på meningsfull måte og formidlingen av funnene/kunnskapen må utsettes for vurdering eller fagfellekritikk, slik jeg var inne på. Slik jeg vurderer det, kan en utgivelse gå inn som et bidrag i kunstnerisk forskning gjennom refleksjon og dokumentasjon i ettertid. Forskningen skal ha en hensikt om å utvide kunnskap og forståelse innenfor fagfeltet (Borgdorff, 2012). Gjennom en verbalspråklig dokumentasjon av en kunstnerisk publikasjon, kan deler av kunstproduksjonen fungere som et slikt bidrag. Teksten kan leses og kritiseres og kanskje bidra til videre diskusjoner og perspektiver på korpraksis og kunstproduksjon som kunstnerisk forskning/utviklingsarbeid.

Tradisjonelt har lærerutdanningene i Norge vært steder der de estetiske fagene har hatt rom for å utfolde seg, men de estetiske (og praktiske) fagene har hatt mer krevende rammer etter PISA og innføring av ny lærerutdanning (Espeland et al, 2011). Dette kan i seg selv være en begrunnelse for å arbeide målrettet med kunstdisiplinene, også fram mot offentlig publiserte kunstprodukter. Det at lærerutdanningene har knyttet til seg utøvere innen kunstfeltet som skaper og produserer noe utenfor institusjonen kan være inspirerende og virke produktivt både på studenter og faglig ansatte. På et mer personlig plan vil jeg vektlegge at det utvilsomt styrker meg som lærerutdanner at jeg også virker som utøvende kunstpedagog. Det bygger tillit og troverdighet overfor studenter når jeg kan trekke inn ferske pedagogiske og musikkfaglige problemstillinger som jeg kjenner på og som jeg kan kople til pedagogisk teori. Her vil jeg også poengtere at jeg bruker mine erfaringer som utøvende kunster spesifikt inn når jeg arbeider med pedagogikk inn mot estetiske fag som drama (bachelor drama) og musikk (LUPE og GLU), og arbeidet i Volve Vokal blir også konkret brukt som eksempelstoff i PHD-kurset

«Kunstfagdidaktikk». Generelt vil det å ha en sterk faglig forankring i et undervisningsfag gjøre at jeg som underviser ser flere koplinger av pedagogikken mot undervisningsfaget, og kan være mer nyskapende i pedagogikkundervisningen. Jeg kan be studenter komponere musikk eller lage dramaforløp som tar for seg en pedagogisk retning, tenker eller teori, i tillegg kan jeg vise til konkrete eksempler på undervisningssituasjoner som dirigent.

Det er produktivt for meg som teoretiker å stå mellom ideer og teorier som jeg bruker i min undervisning som faglærer i pedagogikk og den konkrete praksisen jeg har som utøver. Som utøver og dirigent på ep'en «Deilig er den himmel blå» jobbet jeg svært målrettet i en prosess med tretti levende mennesker fram mot et produkt som skulle publiseres. I arbeidet med en innspilling finnes det svært mange faglige krav, f.eks. skal en akkord høres ut på en bestemt måte, og alle koristene må synge i samme tempi ellers fungerer ikke stykket og det finnes videre en rekke musikalske prinsipper og idealer som vi må følge for å få aksept innenfor fagområdet (Rasmussen, 2014). Denne måten å jobbe på står som en sterk kontrast til arbeidet som faglærer i pedagogikk, der jeg er del av et fagmiljø som gjennomgående bygger på en sosialkonstruktivistisk tenkning, demokratiske prinsipper og studentaktive undervisningsformer, der vi ikke opererer med fasitsvar, men ønsker kritisk reflekterende og debatterende studenter, der vi løfter fram ulike stemmer, bakgrunner og erfaringer og fremmer et uenighetsfellesskap (Iversen, 2014).

Når jeg som dirigent jobber med et ensemble som synger flerstemmig så arbeider jeg, til tross for flerstemmigheten i komposisjonene, egentlig mot det unisone, i alle fall i en innspilling som den jeg tar for meg i teksten her. Sangerne sitter lydige og musestille på sine plasser og synger det jeg ber dem om, når jeg ber om det, i mitt tempo og puster etter mine bevegelser – en direkte manipulering. Det er ikke mye uenighetsfellesskap å spore her, og arbeidsmetoden går kanskje mer i retning diktatur enn demokrati. Det å konstant være i spill mellom et demokratisk ideal og så skulle gjennomføre et kunstnerisk resultat som krever tydelig ledelse av 30 sangere, gir næring til produktive dilemmaer. Jeg har med meg kunnskapsgrunnlaget fra fagfeltet musikkpedagogikk og

allmennpedagogikk, og ønsker også å være utøvende kunstpedagog ut fra samme idegrunnlag som teoriene jeg forfekter i pedagogikkundervisningen. Kanskje er det ikke bare et spørsmål om kunstnerisk arbeid som bidrag inn i lærerutdanningen, kanskje kan også teorier og praksiser i lærerutdanningen virke inn på kunstnerisk arbeid? Det at jeg som lærerutdanner har arbeidet mye med pedagogikk og vitenskapsteori, har også endret min praksis som kunstutøver. På flere områder har jeg gjennom min praksis som dirigent utfordret en klassisk tradisjon med en tydelig kunstnerisk leder som er den som «sitter på» alle svarene (vi har f.eks. et kunstnerisk team som leder koret). Jeg ønsker også at koret som helhet er delaktig i utforming av fraser, kommer med innspill til tolkninger, stemmebruk, pust og tekstuttale. På samme tid virker sterke tradisjoner i meg som sier at visse ting må gjøres på gitte måter, når det kommer til intonasjon, klangideal, sjangerforståelse osv. Koristene forventer også i mange tilfeller klare svar på musikk- og korfaglige spørsmål, og de fleste har en forventning om å bli ledet på en entydig måte og uproblematiserende måte.

Jeg kjenner at jeg gjennom denne refleksjonsteksten kan ha kastet meg ut i et større og mer langvarig kunstnerisk utviklingsarbeid. Jeg opplever at jeg står i en spenning som lærerutdanner i en demokratisk og flerstemming tradisjon og som kunster med et flerstemt og potensielt mangfoldig ensemble, men som like fullt er innkapslet i en unison flerstemmighet. Videre refleksjoner i eget kunstnerisk arbeid kan kanskje skape grobunn for en mindre unison polyfon korpraksis og mot en mer flerstemmig flerstemmighet? Opplagte videre spørsmål er hvorvidt jeg som dirigent egentlig vil det, og ikke minst om koristene ønsker det? I forlengelsen, eller kanskje til grunn for dette, sirkulerer spennende spørsmål om forholdet mellom kunstverk og mennesker, eller mellom komponist, utøver og publikum. Det er noe av det jeg vil fortsette å utforske i videre utviklingsarbeid.

Litteratur

- Abeles, H.F., Hoffer, C. & Klotman R.H. (Ed.) (1994) [1984]. *Foundations of Music Education*, 2nd ed. New York: Schirmer Books
- Bresler, L. (2013): Experimental Pedagogies in Research Education: Drawing on Engagement With Artworks. In Stout, C. J (Ed): *Teaching and learning emergent research methodologies in art education*. Reston, Va: National Art Education Association
- Barone, T., Eisner, E.W.(2012): What are some fundamental ideas from arts based research? In Barone & Elliot. *Arts based research*. SAGE Publications Inc
- Borgdorff, H. (2012) The production of knowledge in Artistic Research. In Kozel, Biggs, Karlsson: *Routledge Companion To Research In The Arts*. London: Routledge
- Carpenter, Humphrey (1992): Benjamin Britten: A Biography. London: Faber,1992
- Espeland, M., Allern T., Carlsen K. og Kalsnes S. (2011): *Praktiske og estetiske fag og lærerutdanning*. Høgskolen Stord/Haugesund: HSH-rapport 2011/1
- Espedal, G. (2017): *Lærerstudenters profesjonelle utforming. Et diskursorientert bidrag til forståelse av studenters profesjonelle selvutforming gjennom lærerutdanning*. Trondheim: NTNU. Grafisk senter
- Iversen, L.L (2014): *Uenighetsfellesskap. Blikk på demokratisk samhandling*. Oslo: universitetsforlaget
- Lossius, T (2020): Leder: Spor i materiale og teknikk. VIS. Nordic Journal for Artistic Research
- Nyrnes, Aslaug (2006) *Lighting from the side: rhetoric and artistic research*. Bergen: Kunsthøgskolen i Bergen
- Mäkelä, M. (2007): Knowing Through Making: The role of artefact in Practice-led Research. Springer Science + Business Media
- Rasmussen, B.(2014): The art of researching with art: Towards an ecological epistemology. In *Applied Theatre Research*. Vol 2, no 1.
- Vist, T. (2015): Arts-based research in music education – general concepts and potential cases. In *Nordic Research in Music Education*. Yearbook Vol.16
- Volve Vokal: www.volvevokal.no

